

تحولات استراتژیک جهانی و ارتقاء نقش و جایگاه اقیانوس هند

سید هادی زرقانی^۱. دانشیار جغرافیای سیاسی. دانشگاه فردوسی مشهد
قاسم اکبری، دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی. دانشگاه بیرجند

چکیده:

مناطق استراتژیک محدوده هایی هستند که به دلیل نقش و کارکرد آنها در استراتژی های اقتصادی، سیاسی، نظامی و ... از اهمیت بالایی برخوردار بوده و عمدتاً در مقیاس منطقه ای و جهانی مطرح هستند. نقش و اهمیت مناطق استراتژیک در جهان پایدار نیست و با توجه به تحولات ژئوپلیتیک، ژئواستراتژیکی، ژئواکونومیکی و همچنین پیشرفت های علمی و فناوری تغییر پیدا می کند. در دهه اخیر شاهد تغییر جایگاه و اهمیت اقتصادی و استراتژیک منطقه اقیانوس هند هستیم. در واقع، از نظر اقتصادی و استراتژیک مرکز ثقل جهان به تدریج از منطقه «اروپا-اقیانوس اطلس» به «آسیا-اقیانوس آرام» در حال تغییر کردن است و از اینرو منطقه اقیانوس هند به عنوان مجرای مهم تجارت و انرژی در حال ظهور است. اقیانوس هند بیش از ۲۸ میلیون مایل مربع را پوشش می دهد و گستره ی آن از سواحل خلیج فارس و شرق آفریقا تا مجمع الجزایر مالایا و سواحل استرالیا را در بر می گیرد. مجاورت جمهوری اسلامی ایران با منطقه اقیانوس هند ایجاب می کند این تحولات استراتژیک مورد بررسی قرار گیرد. بر این اساس، این پژوهش با روش توصیفی و تحلیلی به دنبال بررسی واکاوی این تحول استراتژیک جهانی و تاثیر آن بر اهمیت یابی نقش و کارکرد منطقه اقیانوس هند می باشد.

واژگان کلیدی: منطقه استراتژیک، تحول، رقابت، اقتصاد، اقیانوس هند، ایران

---

^۱ (h-zarghani@um.ac.ir)